

do niepokojącej wizji świata, w której ludzie kończą, pracując dla robotów. Czy okaże się, że takie systemy w ostatecznym rozrachunku będą funkcjonować w symbiozie czy pasożytować na ludziach, jest otwartą kwestią, więc nie idźmy w tym kierunku.

Nie oznacza to, że maszynom nie można przyznać praw, w tym prawa do posiadania aktywów, jednak prawa te powinny być ograniczone i iść w parze z obowiązkami, takimi jak przechodzenie testów kompetencyjnych i uzyskiwanie licencji na działanie. Spółki mają prawa (takie jak ograniczone prawo do wolności słowa), ale idą one w parze z obowiązkami (takimi jak ochrona środowiska). Na przykład programowi komputerowemu można przyznać prawo do przygotowywania umów wtedy i tylko wtedy, gdy zda egzamin adwokacki. W tym sensie być może właściwe będzie, żeby systemy sztucznej inteligencji tak jak spółki były wedle prawa ograniczonymi „osobami”.

Czy system sztucznej inteligencji może popełnić przestępstwo?

Tak, może. Dotychczas ta dyskusja koncentrowała się na tak zwanych deliktach, czyli działaniach, które szkodzą ludziom albo ich własności, za co ofiary mogą pozywać przed sądem cywilnym o odszkodowanie. Społeczeństwo jednak uznaje również określone zachowania za przestępstwa, to znaczy działania, które są zakazane albo z powodów moralnych, albo dlatego, że naruszają porządek społeczny lub interes publiczny. Na przykład w Kalifornii przestępstwem jest jedzenie psów i kotów, ale nie kurczaków albo ryb, choć wszystkie je trzyma się powszechnie jako zwierzęta domowe¹⁵⁰. Przystępstwem jest również jeżdżenie pojazdem poza drogami w sposób, który może spowodować szkody środowiskowe¹⁵¹. Oczywiście że autonomiczny samochód mógłby spowodo-

¹⁵⁰ California Penal Code Paragraph 598B, <http://codes.lp.findlaw.com/cacode/PEN/3/1/14/s598b>.

¹⁵¹ U.S. Department of the Interior, Bureau of Land Management, California, Off-Highway Vehicle Laws, <http://www.blm.gov/ca/st/en/fo/elcentro/recreation/ohvs/caohv.print.html>.

wać szkody środowiskowe, nawet nieumyślnie, i byłoby to przestępstwo. (Zauważmy, że pewne działania mogą być zarówno deliktami, jak i przestępstwami, np. zastrzelenie kogoś.)

Niektóre przestępstwa, takie jak zabójstwo (w przeciwieństwie do spowodowania śmierci), uznaje się za poważniejsze, ponieważ wiążą się z transgresją etyczną. To znaczy, oczekuje się, że sprawca wie, że to, co robi, jest moralnie złe. Prawo zakłada, że osoba popełniająca przestępstwo ma to, co się nazywa „podmiotowością moralną”. Podmiotowość moralna wymaga dwóch rzeczy: żeby sprawca był zdolny do rozumienia konsekwencji swojego zachowania i żeby miał wybór działania. Co zaskakujące, nie trzeba być człowiekiem, żeby mieć podmiotowość moralną.

Wiele osób nie zdaje sobie sprawy, że spółki, jako odrębne od swoich managerów, pracowników albo udziałowców, mogą odpowiadać za popełnienie przestępstwa. Na przykład kompania naftowa Chevron ma długi rejestr wyroków karnych, głównie za umyślne skażenie środowiska, choć jej pracownicy rzadko byli oskarżani indywidualnie w związku z tymi działaniami¹⁵². W przynajmniej niektórych z tych spraw samą spółkę uznawano za posiadającą podmiotowość moralną, ponieważ ta instytucja jest zdolna do rozumienia konsekwencji swojego zachowania i może wybrać sposób działania (czy popełnić przestępstwo, czy go nie popełnić), choć ta koncepcja nie jest wolna od pewnych kontrowersji¹⁵³.

Czy zatem program komputerowy może być podmiotem moralnym? Może, ponieważ spełnia wymogi tej definicji. Nie ma powodu, dla którego nie można by napisać programu, który wie, co robi, wie, że jest to nielegalne (a zatem przypuszczalnie nieetyczne), i może dokonywać wyborów, jakie działania podjąć. Nic nie wymaga, żeby podmiot moralny miał jakiegokolwiek „poczucie”, że coś jest dobre albo złe – wymogiem

---

¹⁵² Philip Mattera, *Chevron: Corporate Rap Sheet*, Corporate Research Project, <http://www.corp-research.org/chevron> (ostatnia aktualizacja: 13 października 2014).

¹⁵³ David Ronnegard, *Corporate Moral Agency and the Role of the Corporation in Society*, (PhD diss., London School of Economics, 2007), <http://www.amazon.com/Corporate-Moral-Agency-Corporation-Society/dp/1847535801>.